

MIHA LOBNIK, ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI, PRAVI, DA VSAKA KRIVICA ŠE NI DISKRIMINACIJA

»Bodimo strpni do obolelih«

Oglasil se je tudi ob koronavirusu in med drugim opozoril na solidarnost z ranljivimi skupinami

Meta Černoga

»Nestrpnost do ljudi, ki so zboleli za novo virusno boleznijo, je nesprejemljiva,« je opozoril zagovornik načela enakosti Miha Lobnik in pozval državljanke in državljane, da so strpni do obolelih in njihovih svojcev, ne pa tako kot v primeru iz Bele krajine, kjer sosede izvajajo pritiske na družino, hospitalizirano skupaj z otrokom. Vsak od nas lahko jutri zboli, zato je poziv treba jemati resno.

Miha Lobnik, zagovornik načela enakosti, je univerzitetni diplomirani sociolog. Družbeno aktiven je bil že v času študija, zadnjih nekaj let, preden je pred tremi leti in pol prevzel položaj zagovornika načela enakosti, pa je opravljal delo programskega direktorja Društva informacijski center Legebitra. Mnogi ga poznajo tudi po tem, da je bil eden prvih mladih, ki se je odkrito zavzemal za pravice istospolno usmerjenih pri nas.

Že od študija sociologije je bil družbeno aktiven na področju človekovih pravic. »Verjamem namreč, da se družba lahko spremeni in da je lahko z delom v pravi smeri boljša,« pravi.

Težavni začetki

Prav na to, da lahko družbo še izboljšamo, je Slovenijo z opominom opozorila evropska komisija, zato je Slovenija, kot ena zadnjih držav članic EU, leta 2016 z zakonom uvedla organ zagovornika načela enakosti, katerega vodenje je prevzel Lobnik.

»Ustanoviti novo institucijo na ta-

ko zahtevnem področju se mi je zdel velik in zanimiv izziv, zato sem ga sprejel. Po treh letih in pol sem vesel, ker se projekt lepo razvija. Seveda pa ni bilo vedno lahko. Začel sem popolnoma sam, z zakonom v roki. Ponosen sem, da imam v ekipi dvajset odličnih sodelavk in sodelavcev. Vsi so strokovnjaki in strokovnjakinje na svojem področju, po izobrazbi in tudi sicer smo zelo raznovrsten tim. Poleg pravnih so tu družboslovci, upravni delavci in humanisti. Spodbuja nas, da dobivamo dobre odzive na naše delo tako doma kot v tujini. To delo je velikokrat res poseben strokoven in človeški izziv, a kadar koli kaj rešimo, nam vrača z dobrimi občutki. Izboljšanje položaja ljudi, za katere se zavzemamo, je glavni cilj našega delovanja,« pripoveduje Miha Lobnik. Veliko ljudi ga še danes sprašuje, kaj je pravzaprav razlika med varuhom človekovih pravic in zagovornikom načela enakosti.

»Zagovornik načela enakosti zagotavlja varstvo pred diskriminacijo vsakemu posamezniku in posameznici, lahko tudi pravnim osebam, ne glede na katero koli osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih.

Varuh človekovih pravic ima širše pristojnosti človekovih pravic, pa vendarle samo na področju javnega sektorja, medtem ko so pristojnosti zagovornika načela enakosti

drugačne in poleg javnega segajo tudi na področje zasebnega sektorja. Pri tem so ključni delodajalci, s katerimi želimo vzpostaviti konstruktiven dialog,« odgovarja.

Solidarnost s starejšimi

Odziva se na različna družbena vprašanja, kar nekajkrat se je v zadnjem času oglasil tudi v zvezi s koronavirusom, med drugim v zvezi z odnosom do starejših in ranljivih skupin. »Ob pojavu novega virusa je ključno, da naša dejanja temeljijo na dejanskih informacijah in dejstvih. Zdravstvena stroka opozarja, da virus lahko resno ogrozi predvsem kronične bolnike in starejše. Zato je pomembno, da se tudi ostali prebivalci obnašamo solidarno, torej samozaščitno, saj bomo le tako zmanjšali breme za ranljivejše skupine.

Zaradi vsekakor smiselnih omejitev gibanja in morebitnih nadaljnjih ukrepov je za njihove boljše izvajanje ljudem treba zagotoviti ustrezne oblike podpore. Mnogim bi, na primer, dnevni prenos verskih obredov po nacionalnem radiu ali televiziji lahko začasno nadomestil fizično prisotnost. Prepričan sem, da naloga medijev v takšnih situacijah ni samo v obveščanju, temveč da postanejo tudi kanal lajšanja čustvenih stisk ljudi, v katerih se lahko znajdejo izolirani posamezniki,« se je Lobnik odzval na aktualno situacijo.

Zaradi virusa se je začel pojavljati tudi odklonilen odnos do Azijcev in zdaj še do Italijanov. Konkretno prijave o tem, da bi šlo za diskriminacijo, niso prejeli, je pa kot zago-

vornik javno opozoril na ksenofobijo in rasizem, ki izvirata iz predsodkov in stereotipov, ki jih gojimo do posameznih družbenih skupin. Rasizem in ksenofobija cvetita prav na polju lažnih informacij.

Pomoč migrantom

Večkrat se je zagovornik oglasil tudi v zvezi z migranti, pet prijav so prejeli v zvezi z odprtjem oziroma zaprtjem bančnih računov. Težave imajo zlasti v Sloveniji živeči tujci, begunci, posamezniki pod mednarodno zaščito, prosilci za azil. Nekateri so celo slovenski državljani, ki prvotno izvirajo iz držav, ki so jih uvrstili na seznam tistih, v katerih obstaja visoko ali povečano tveganje za pojav pranja denarja ali financiranje terorizma. »Zato smo za uporabnike in tudi za nevladne organizacije, ki ljudem pomagajo pri uresničevanju njihovih pravic, pripravili priporočilo. Če ga na kratko povzamem, smo po poizvedovanju od Banke Slovenije dobili zagotovilo, da so banke dolžne ponuditi ljudem odprtje vsaj osnovnega računa,« je spregovoril o rešitvi situacije.

Inštitut Zagovornika je reagiral tudi v zvezi z nekaterimi zaposlitvenimi oglasi. Čeprav se zdi, da so časi, ko so bile diskriminirane nosečnice, že minili, pa se vedno znova pojavljajo primeri, ko delodajalci zaposlene diskriminirajo po spolu. »Med zaključenimi primeri ugotavljanja diskriminacije je bil spol lani najpogostejša osebna okoliščina, leto prej je bil na drugem mestu. Če seštejemo primere prijav diskriminacije zaradi narodnosti, rase in etničnega izvora, so bili lani na drugem mestu, na tretjem je invalidnost,« predstavi statistiko.

Pred časom so obravnavali tudi primer, ko je delodajalec, konkretno BSH Hišni aparati Nazarje, izplačal višje nagrade tistim, ki niso bili na bolniškem dopustu. V postopku so ugotovili, da gre za diskriminacijo. »Podjetje se ni strinjalo z našo odločbo in se je pritožilo na upravno sodišče. Delavec je lahko zdravniško odsoten iz številnih osebnih razlogov, na katere ne more vplivati. Kako naj mlada mamica vpliva na bolezen svojega otroka? Ne more. Delodajalec jo zaradi tega ne

sme kaznovati. Za zmanjševanje absentizma imajo delodajalci na voljo vrsto drugih, nediskriminativnih spodbud. Zdravo in vključujoče delovno okolje pomeni izziv, h kateremu moramo stremeti. Zmagovalci so v tem primeru vsi, tako delodajalci kot zaposleni,« je ponažoril Lobnik.

Kot dodaja, se moramo zavedati, da vsaka slabša obravnava še ni diskriminacija. »Pogosto se srečujemo s primeri, ko se ljudem dogaja huda krivica, ki je za njih tudi težka stiska, a ne ustreza pogojem diskriminacije, kot jo določa zakon. A tudi v teh primerih skušamo ljudem pomagati z nasveti in usmerjanjem k tistim, ki so pravi naslov za reševanje njihovih stisk.«

Čedalje bolj prepoznavni

V treh letih in pol, odkar delujejo, so čedalje prepoznavnejši. Lani so tako prejeli še enkrat toliko prijav kot leto prej.

»Res se nekateri kršitelji diskriminacije zavejo šele tedaj, ko jih najo opozorimo. Prav pred kratkim smo dosegli dogovor o razumni prilagoditvi prehrane za otroka v vrtcu zaradi vere, šlo je za pripadnike krščanske adventistične cerkve, ki ne jedo svinjine. Zagovornikovim argumentom je prisluhnila tudi ena izmed zavarovalnic, ki ni želela skleniti življenjskega zavarovanja z osebo z invalidnostjo. Pri tem so se sklicevali na stare podatke o umrljivosti invalidov, in ko smo jim predstavili nove, so jih sprejeli. Večina diskriminacije se lahko odpravi že z manjšimi popravki našega delovanja in praks. Gre za to, ali najdemo voljo in moč, da naredimo te manjše spremembe, ki nas kot večine ne prizadenejo, drugim pa veliko pomenijo,« je strnil in dodal, da smo v zadnjem času videli, da se je družba zmožna prilagoditi tako, da lahko zaobjame drugačnost.

»Če naši svetovalci v pogovoru ugotovijo, da gre za elemente diskriminacije, stranki predlagamo vložitev prijave k Zagovorniku. Pri izpolnjevanju in pri nadaljnjem postopku jim pomagamo. Ni dovolj, da obstaja pravna pot, človek mora ineti podporo. Nekateri so zadovoljni že, ko jih kdo posluša,

saj se ljudem redko ponudi priložnost, da lahko razložijo svoje tegebe,« še ugotavlja Miha Lobnik. ■

»Med zaključenimi primeri ugotavljanja diskriminacije je bil spol lani najpogostejša osebna okoliščina, leto prej je bil na drugem mestu. Če seštejemo primere prijav diskriminacije zaradi narodnosti, rase in etničnega izvora, so bili lani na drugem mestu, na tretjem pa je invalidnost.«